

LAUSUNTO KUNTARAKENNELAISTA

Kuntauudistus tulisi toteuttaa vapaaehtoisuuden pohjalta kunnioittaen kuntien omaa mielipidettä. Kuntauudistuksen tulisi pyrkiä turvaamaan laadukkaat ja monipuoliset palvelut, luoda edellytykset palvelujen järjestämiselle ja tuottamiselle ja vahvistaa kuntien itsehallintoa ja kuntalaisten vaikutusmahdollisuuksia.

Kuntarakennelakiluonnos osoittaa, että kuntauudistushanke on valtiovetoinen hanke, jossa loukataan kuntien itsehallintoa. Pakkoselvittämisen ei pitäisi kuulua nykyaikaan eikä kuntalaisia kunnioittavaan itsehallintoon.

Kunnilla ei ole lausuntovaiheessa riittävästi tietoa kuntiin ja kuntapalveluihin liittyvästä kokonaisuudesta. Näitä ovat mm. sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen linjaukset, valtionosuusuudistuksen sisältö ja kuntalain mahdolliset tulevat muutokset. Tämän vuoksi lausunnon antaminen kuntarakennelaista erikseen ja eri aikataulussa muiden muutosten vuoksi on liian irrallista ja jopa mahdotonta.

1. Selvitysvelvollisuudesta, selvitysperusteista (ml. poikkeusperusteet) ja selvitysvelvollisuuden sisällöstä

Kuntarakennelakiluonnoksen selvitysperusteet ovat tarkoitushakuisia ja tähtäävät vain kuntien lukumäärän vähenemiseen. Uudistusprosessissa poljetaan kuntien itsemääräämisoikeutta, kuntalaisdemokratiaa ja kuntalaisten palveluiden saatavuudesta sekä laadusta huolehtiminen.

Lakiluonnoksen selvitysperusteiden mukaan selvitysvelvollisuus koskee käytännössä kaikkia kuntia. Hirvensalmen kunta ei kannata pakkoselvityksiä vaan vapaaehtoisuuteen perustuvaa kuntarakenteen muutosta ja kuntien välistä yhteistyötä. Selvitysperusteiden kriteerit ovat poliittisen päätöksenteon tulos, joilla ei ole tutkimuksellista asiapohjaa. Selvitysperusteiden termit ovat epäselviä ja tulkinnanvaraisia. On sattumanvaraista, että riittäväksi asukaspohjaksi on valittu 20.000 asukasta tai laadukkaan perusopetuksen pohjaksi 50 lapsen ikäluokkaa.

Mikään todellisessa elämässä ei osoita, etteivätkö asukasluvultaan pienemmät kunnat pysyisi järjestämään ja tuottamaan palvelut kuntalaisilleen laadukkaammin, tehokkaammin ja taloudellisemmin. Esimerkiksi perusopetuksen kohdalla on selvää, että opetuksen laadun kannalta ikäluokan kokoa huomattavasti olennaisempaa on se, mikä on opetuksen järjestäjän taloudellinen mahdollisuus resursoida opetukseen. Oppilaille tarjottavien viikkotuntien kokonaismäärä, keskimääräinen ryhmäkokoo, käytettävissä oleva tuntikehys sekä käytettävissä olevat erityisen tuen resurssit ovat opetuksen laatua selkeästi eniten määrittäviä tekijöitä. Kaikki edelliset ovat kuntapäätäjien arvojen lisäksi olennaisesti riippuvaisia opetuksen järjestäjän taloudellisesta tilanteesta. Suuri ikäluokan koko ei tuo mitään lisäarvoa opetuksen järjestämiselle laadunäkökulmasta mikäli opetuksen järjestäjän taloudelliset resurssit ovat heikot.

Työssäkäyntialueisiin perustuva kuntarakenne on täysin perusteeton. Työpaikkojen sijoittumista ohjaa mm. valtion toimenpiteet. Esimerkiksi Hirvensalmella käydään naapurikunnista lähes saman verran töissä kuin Hirvensalmelta muualla. Työtehtävät eivät välttämättä kohtaa työntekijöiden osaamista. Työvoiman liikkuvuutta on valtiovallan toimenpitein haluttu lisätä.

Hirvensalmen kunta ei hyväksy ylipäättänsä pakkoselvittämistä eikä selvittämistä, jonka tarkoitus on selvityksessä mukana olevien kuntien yhdistäminen. Pakkoselvittämisvaatimukset ja niiden kriteerit tulee poistaa kuntarakennelaista. Selvittämisen aloittamisesta, tavasta ja tarkoituksesta on päätösvalta oltava kunnilla itsellään. Valtiovallalle ei tule antaa sellaista ohjausvaltaa, jonka seurauksena voitaisiin perustaa kuntakentän tahdon vastaisesti suurkuntiin perustuva kuntarakenne. Kuntien välinen yhteistyö tulee asettaa tasavertaiseksi vaihtoehdoksi.

2. Esityksen sisältämistä määräajoista ja menettelystä

Lausuntoaika kuntarakennelakiluonnoksesta on kohtuuttoman lyhyt. Uudet kunnanvaltuustot ovat aloittaneet vasta vuoden alussa työnsä ja joutuvat ”kylmiltään” lausumaan kantansa tärkeässä asiassa. Kuten jo aiemmin on esitetty, ei kunnilla ole kokonaisuuden tarkastelulle riittävästi tietoja, koska selkeätä sosiaali- ja terveyshuollon linjausta ei ole kuntien käytössä. Asetettu aikataulu ei edusta hyvää hallintotapaa.

Kuntien lausuntojen pitäisi olla ministeriössä viimeistään 7.3.2013. Lausuntoaikaa tulisi pidentää, jotta riittävät tiedot lausunnon antamiselle olisivat kunnilla ja kunnat pystyisivät keskenään keskustelemaan asiasta.

Lain pitäisi tulla voimaan lakiluonnoksen perusteella 1.5.2013 lukien. Laki edellyttää yhdistymisselvityksen laatimista 1.4.2014 mennessä. Kunnan pitäisi esittää ministeriölle 30.11.2013 mennessä minkä kunnan tai kuntien kanssa se selvittää kuntien yhdistymistä.

Aikataulu lain voimaantulolle on liian kireä, eikä mahdollista asiallista asioiden selvittämistä. Asia kaipaa myös avointa kansalaiskeskustelua ja sen laajapohjainen valmistelukin olisi tarpeen vaihtoehtojen ja riittävien tosiseikkojen selvittämiseksi.

Aikataulut myös kuntien toimenpiteille ovat liian tiukat. Jokaisen kunnan tulisi 30.11.2013 mennessä ilmoittaa ministeriölle, minkä kunnan tai kuntien kanssa kunta pakkoselvityksen tekisi ja mahdollinen yhdistymisselvitys ja –sopimus tulisi tehdä 1.4.2014 mennessä. Käytännössä kunnat joutuvat käyttämään selvityksen teossa ulkopuolisia tahoja ja suuntaamaan merkittävästi henkilöstön voimavaroja selvitystyöhön. Ennen päätöksentekoa selvitys edellyttää laajaa asukkaiden kuulemismenettelyä. Asian merkittävyyden vuoksi aikaa tulisi olla myös kansalaiskeskustelulle.

Hirvensalmen kunta esittää, että mikäli pakkoselvitysvelvollisuus kunnille määrätään, tulee aikatauluja pidentää merkittävästi.

3. Valtioneuvoston toimivallasta päättää kuntajaon muuttamisesta

Valtioneuvoston toimivaltaa ei tule kuntajaon muuttamisasioissa lisätä. Pakkotoimenpiteet tulee rajata vain erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevia kuntia koskeviksi.

Rakennelakiluonnoksen 4 i §:ssä todetaan, että ministeriö voi määrätä erityisen kuntajakoselvityksen toimittamisesta, jos kunta ei ole 1.4.2014 mennessä tehnyt 6 §:ssä tarkoitettua kuntien yhdistymisesitystä. Hirvensalmen kunnan mielestä lakiluonnoksesta tulee poistaa ministeriön mahdollisuus erityisen kuntajakoselvityksen tekemiseen.

4. Yhdistymisavustuksien ehdoista ja määrästä

Hirvensalmen kunta katsoo, että mikäli kunta joutuu tekemään kuntajakoselvityksen valtiovallan tahdosta, tulee valtion yksinomaan vastata selvityksen tekemisestä johtuvista kaikista kuluista. Yhdistymiselvitysten tekemisten rahoittamista ei pidä toteuttaa muista kunnille tulevista valtionosuuksista vaan niihin tulee valtion osoittaa erillinen määräraha.

Yhdistymisavustuksiin on myös osoitettava erillinen ja riittävä määräraha. Avustuksiin tarvittavan rahoituksen ei pidä syödä muita kuntapalvelujen valtionosuuksia.

5. Sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävien turvaamisesta sosiaali- ja terveydenhuoltoon palvelurakennetta koskevien linjausten mukaisesti

Kunnan mielestä hallituksen kuntarakennelakiluonnoksen ohessa esittämät linjaukset sosiaali- ja terveydenhuoltopalvelujen rakenteesta ja turvaamisesta ovat epäselvät ja ohjaavat kuntarakenneuudistusta väärään suuntaan. Tilannetta hämmentää se, että hallitus suunnittelee samaan aikaan lakkauttavansa sairaanhoitopiirit suuremmin perustelematta. Samaan aikaan ei kuitenkaan ole esitetty selkeää kokonaisuutta, miten tulevaisuudessa terveydenhuollon palvelut rakennettaisiin, organisoitaisiin ja miten eri toimijoiden työnjako ja rahoitusvastuu toteutettaisiin.
